

Ochrana vod a vodní díla v ČR

podle zákona 254/2001 Sb. o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)

Obsah

1.	Základní pojmy (výběr).....	2
2.	Výkon státní správy.....	2
3.	Práva k vodám a právní povaha vod	3
4.	Povolení k nakládání s vodami.....	3
	Povolení k nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami.....	3
	Poplatky za nakládání s vodami	3
5.	Ochrana vodních poměrů	3
	Chráněné oblasti přirozené akumulace vod	4
	Ochranná pásma vodních zdrojů	4
	Ochranné pásmo I. stupně	5
	Ochranné pásmo II. stupně.....	5
	Citlivé a zranitelné oblasti.....	5
	Koupání osob v povrchových vodách	5
	Vypouštění odpadních vod.....	6
6.	Vodní toky.....	6
	Správa vodních toků.....	6
	Povinnosti vlastníků pozemků, na nichž se nacházejí koryta vodních toků	6
	Povinnosti vlastníků pozemků sousedících s koryty vodních toků.....	7
7.	Vodní díla.....	7
	Stavební povolení k vodním dílům	7
	Souhlas	7
	Vyjádření	8
	Ohlášení udržovacích prací a obnovy	8
	Ochrana vodních děl.....	8
8.	Protipovodňová opatření	8
	Záplavová území	8
	Aktivní zóna záplavového území	9
	Území určená k rozlivům povodní	9
9.	Údaje zapisované do katastru nemovitostí.....	9

1. Základní pojmy (výběr)

Povrchové vody jsou vody přirozeně se vyskytující na zemském povrchu; tento charakter neztrácejí, protékají-li přechodně zakrytými úseky, přirozenými dutinami pod zemským povrchem nebo v nadzemních vedeních.

Podzemní vody jsou vody přirozeně se vyskytující pod zemským povrchem v pásmu nasycení v přímém styku s horninami; za podzemní vody se považují též vody protékající drenážními systémy a vody ve studních.

Umělý vodní útvar je vodní útvar povrchové vody vytvořený lidskou činností.

Útvar podzemní vody je vymezené soustředění podzemní vody v horninové vrstvě nebo souvrství s dostatečnou propustností, umožňující významnou spojitou akumulaci podzemní vody nebo její proudění či odběr.

Vodním zdrojem jsou povrchové nebo podzemní vody, které jsou využívány nebo které mohou být využívány pro uspokojení potřeb člověka, zejména pro pitné účely.

Nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami je jejich vzdouvání pomocí vodních děl, využívání jejich energetického potenciálu, využívání k plavbě nebo k plavení dřeva, k chovu ryb nebo vodní drůbeže, odběr, vypouštění odpadních vod do nich a další způsoby, jimiž lze využívat jejich vlastnosti nebo ovlivňovat jejich množství, průtok, výskyt nebo jakost.

Povodí je území, ze kterého veškerý povrchový odtok odtéká sítí vodních toků k určitému místu vodního toku. Povodí je ohraničeno rozvodnicí, kterou je myšlená hranice geomorfologického rozhraní mezi sousedními povodími.

2. Výkon státní správy

Státní správu vykonávají *vodoprávní úřady* a *Česká inspekce životního prostředí*.

Vodoprávními úřady jsou

- a) obecní úřady,
- b) újezdní úřady na území vojenských újezdů,
- c) obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- d) krajské úřady,
- e) ministerstva jako ústřední vodoprávní úřad.

Vodní zákon stanoví povinnosti a oprávnění jednotlivých druhů vodoprávních orgánů.

Kontrolu nad jakostí povrchových vod stanovených vyhláškou ke koupání provádí *krajská hygienická stanice*, pokud zvláštní právní předpis tuto povinnost neukládá jiné osobě.

3. Práva k vodám a právní povaha vod

Povrchové a podzemní vody *nejsou předmětem vlastnictví* a nejsou součástí ani příslušenstvím pozemku, na němž nebo pod nímž se vyskytují; práva k těmto vodám upravuje vodní zákon.

4. Povolení k nakládání s vodami

Každý, kdo nakládá s povrchovými nebo podzemními vodami, je povinen dbát o jejich ochranu a zabezpečovat jejich hospodárné a účelné užívání podle podmínek zákona a dále dbát o to, aby nedocházelo k znehodnocování jejich energetického potenciálu a k porušování jiných veřejných zájmů chráněných zvláštními právními předpisy.

Povolení k nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami

je třeba

- u *povrchových* vod k jejich odběru, vzdouvání, popřípadě akumulaci, k využívání jejich energetického potenciálu, pro chov ryb nebo vodní drůbeže, popřípadě jiných vodních živočichů, za účelem podnikání, k jinému nakládání s nimi,
- u *podzemních vod* k jejich odběru, akumulaci, čerpání za účelem snižování jejich hladiny, k umělému obohacování podzemních zdrojů vod povrchovou vodou, k jinému nakládání s nimi,
- k *vypouštění odpadních vod* do vod povrchových nebo podzemních,
- k čerpání povrchových nebo podzemních vod a jejich následnému vypouštění do těchto vod *za účelem získání tepelné energie*.

Práva a povinnosti vyplývající z povolení k nakládání s vodami, které bylo vydáno pro účel spojený s vlastnictvím k pozemkům anebo stavbám, *přecházejí na jejich nabyvatele*, pokud tyto pozemky a nebo stavby budou i nadále sloužit účelu uvedenému v povolení.

Poplatky za nakládání s vodami

Za nakládání s vodami jsou stanoveny poplatky:

- za odebrané množství podzemní vody
- za vypouštění odpadních vod do vod povrchových
- za znečištění vypouštěných odpadních vod
- za povolené vypouštění odpadních vod do vod podzemních

5. Ochrana vodních poměrů

Vlastníci pozemků jsou povinni, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak, zajistit péči o ně tak, aby nedocházelo ke zhoršování vodních poměrů. Zejména jsou povinni za těchto podmínek zajistit, aby nedocházelo ke zhoršování odtokových poměrů, odnosu půdy erozní činností vody a dbát o zlepšování retenční schopnosti krajiny.

Chráněné oblasti přirozené akumulace vod

Oblasti, které pro své přírodní podmínky tvoří významnou přirozenou akumulaci vod, vyhláší vláda nařízením za chráněné oblasti přirozené akumulace vod.

V těchto oblastech se v rozsahu stanoveném nařízením vlády zakazuje

- a) zmenšovat rozsah lesních pozemků,
- b) odvodňovat lesní pozemky,
- c) odvodňovat zemědělské pozemky,
- d) těžit rašelinu,
- e) těžit nerosty povrchovým způsobem nebo provádět jiné *zemní práce, které by vedly k odkrytí souvislé hladiny podzemních vod,*
- f) těžit a zpracovávat radioaktivní suroviny, ukládat radioaktivní odpady.

Zdroje podzemních vod jsou přednostně vyhrazeny pro *zásobování obyvatelstva pitnou vodou* a pro účely, pro které je použití pitné vody stanoveno zvláštním právním předpisem. K jiným účelům může vodoprávní úřad povolit použití podzemní vody, jen není-li to na úkor uspokojování uvedených potřeb.

Osoba, která způsobí *při provozní činnosti ztrátu podzemní vody* nebo podstatné snížení možnosti odběru ve zdroji podzemních vod, popřípadě zhoršení jakosti vody v něm, je povinna nahradit škodu, která tím vznikla tomu, kdo má povoleno odebírat podzemní vodu z tohoto vodního zdroje, a dále provést podle místních podmínek potřebná opatření k obnovení původního stavu.

Ochranná pásma vodních zdrojů

K ochraně vydatnosti, jakosti a zdravotní nezávadnosti *zdrojů podzemních nebo povrchových* vod využívaných nebo využitelných pro zásobování pitnou vodou s průměrným odběrem více než 10 000 m³ za rok stanoví vodoprávní úřad *ochranná pásma*. Vyžadují-li to závažné okolnosti, může vodoprávní úřad stanovit ochranná pásma i pro vodní zdroje s nižší kapacitou.

Ochranná pásma stanoví vodoprávní úřad na návrh nebo z vlastního podnětu. Stanovení ochranných pásem je vždy veřejným zájmem.

V rozhodnutí o zřízení nebo změně ochranného pásma vodního zdroje vodoprávní úřad stanoví, které *činnosti poškozující nebo ohrožující vydatnost, jakost nebo zdravotní nezávadnost vodního zdroje* nelze v tomto pásmu provádět, popřípadě způsob a dobu omezení užívání pozemků a staveb v tomto pásmu ležících.

Za prokázané omezení užívání pozemků a staveb v ochranných pásmech vodních zdrojů náleží vlastníkům těchto pozemků a staveb náhrada.

Ochranná pásma se dělí na *ochranná pásma I. stupně*, která slouží k ochraně vodního zdroje v bezprostředním okolí jímacího nebo odběrného zařízení, a *ochranná pásma II. stupně*, která slouží k ochraně vodního zdroje v územích stanovených vodoprávním úřadem tak, aby nedocházelo k ohrožení jeho vydatnosti, jakosti nebo zdravotní nezávadnosti.

Ochranné pásmo I. stupně

stanoví vodoprávní úřad jako souvislé území

a) u vodárenských nádrží a u dalších nádrží určených výhradně pro zásobování pitnou vodou minimálně pro celou plochu hladiny nádrže při maximálním vzduť,

b) u ostatních nádrží s vodárenským využitím než uvedených pod písmenem a) s minimální vzdáleností hranice jeho vymezení na hladině nádrže 100 m od odběrného zařízení,

c) u vodních toků

1. s jezovým vzduť na břehu odběru minimálně v délce 200 m nad místem odběru proti proudu, 100 m po proudu a šířce ochranného pásma 15 m, ve vodním toku zahrnuje minimálně jednu polovinu jeho šířky v místě odběru,

2. bez jezového vzduť na břehu odběru minimálně v délce 200 m nad místem odběru proti proudu, 50 m po proudu a šířce ochranného pásma 15 m, ve vodním toku zahrnuje minimálně jednu třetinu jeho šířky v místě odběru,

d) u zdrojů podzemní vody s minimální vzdáleností hranice jeho vymezení 10 m od odběrného zařízení,

Ochranné pásmo II. stupně

se stanoví vně ochranného pásma I. stupně; může být tvořeno jedním souvislým nebo více od sebe oddělenými územími v rámci hydrologického povodí nebo hydrogeologického rajonu. Vodoprávní úřad může ochranné pásmo II. stupně, je-li to účelné, stanovovat postupně po jednotlivých územích.

Citlivé a zranitelné oblasti

Citlivé oblasti jsou vodní útvary povrchových vod, v nichž dochází nebo v blízké budoucnosti může dojít v důsledku vysoké koncentrace živin k nežádoucímu stavu jakosti vod, které jsou využívány nebo se předpokládá jejich využití jako zdroje pitné vody, v níž koncentrace dusičnanů přesahuje hodnotu 50 mg/l, nebo u nichž je z hlediska zájmů chráněných tímto zákonem nutný vyšší stupeň čištění odpadních vod. *Citlivé oblasti* vymezí vláda nařízením.

Zranitelné oblasti jsou území, kde se vyskytují povrchové nebo podzemní vody, zejména využívané nebo určené jako zdroje pitné vody, v nichž koncentrace dusičnanů přesahuje hodnotu 50 mg/l nebo mohou této hodnoty dosáhnout, nebo povrchové vody, u nichž v důsledku vysoké koncentrace dusičnanů ze zemědělských zdrojů dochází nebo může dojít k nežádoucímu zhoršení jakosti vody. Vláda nařízením stanoví zranitelné oblasti

Koupání osob v povrchových vodách

Povrchové vody **využívané ke koupání** osob stanoví Ministerstvo zdravotnictví ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí vyhláškou. Koupání v nich je povoleno, pokud jakost vody odpovídá požadavkům stanoveným zvláštním právním předpisem.

Vypouštění odpadních vod

Kdo vypouští *odpadní vody* do vod povrchových nebo podzemních, je povinen zajišťovat jejich zneškodňování v souladu s podmínkami stanovenými v povolení k jejich vypouštění, *měřit objem vypouštěných vod a míru jejich znečištění* a výsledky těchto měření předávat vodoprávnímu úřadu, který rozhodnutí vydal, a příslušnému správci povodí a pověřenému odbornému subjektu. *Přímé vypouštění odpadních vod do podzemních vod nelze povolit.*

6. Vodní toky

Protéká-li vodní tok po pozemku, který je evidován v katastru nemovitostí jako vodní plocha, je korytem vodního toku tento pozemek. Jinak je korytem vodního toku část pozemku zahrnující dno a břehy koryta až po břehovou čáru určenou hladinou vody, která zpravidla stačí protékat tímto korytem, aniž se vylévá do přilehlého území.

Je zakázáno měnit směr, podélný sklon a příčný profil koryta vodního toku, poškozovat břehy, těžít z koryt vodních toků zeminu, písek nebo nerosty a ukládat do vodních toků předměty, kterými by mohlo dojít k ohrožení plynulosti odtoku vod, zdraví nebo bezpečnosti, jakož i ukládat takové předměty na místech, z nichž by mohly být splaveny do vod.

Správa vodních toků

Vodní toky se člení na *významné vodní toky* a *drobné vodní toky*. Seznam významných vodních toků stanoví Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí vyhláškou.

- Správu *významných vodních toků* zajišťují právnické osoby zřízené podle zvláštního zákona (správci povodí).
- Správu *drobných vodních toků* nebo jejich ucelených úseků jsou oprávněny vykonávat obce, jejichž územím drobné vodní toky protékají, nebo osoby, jimž drobné vodní toky slouží nebo s jejichž činností souvisejí, určené Ministerstvem zemědělství.

Povinnosti vlastníků pozemků, na nichž se nacházejí koryta vodních toků

Vlastníci pozemků, na nichž se nacházejí koryta vodních toků, jsou povinni:

- udržovat břehy koryta vodního toku ve stavu potřebném k zajištění neškodného odtoku vody, odstraňovat překážky a cizorodé předměty ve vodním toku,
- strpět na svém pozemku vodní díla umístěná v korytě vodního toku, vybudovaná před účinností tohoto zákona,
- ohlašovat správci vodního toku zjevné závady v korytě vodního toku,
- strpět na svém pozemku bez náhrady umístění zařízení ke sledování stavu povrchových a podzemních vod a ekologických funkcí vodního toku, například plavebních znaků apod.,
- strpět průchod osob podél vodních toků.

Povinnosti vlastníků pozemků sousedících s koryty vodních toků

Vlastníci pozemků sousedících s koryty vodních toků jsou povinni

- strpět na svém pozemku bez náhrady umístění zařízení ke sledování stavu povrchových a podzemních vod a ekologických funkcí vodního toku, umístění plavebních znaků apod.,
- strpět, po předchozím projednání s nimi, po nich průchod osob.

Vodoprávní úřad může vlastníkům pozemků sousedících s koryty vodních toků zakázat kácet stromy a keře zabezpečující stabilitu koryta vodního toku.

Vlastníci staveb a zařízení v korytech vodních toků jsou povinni odstraňovat předměty zachycené či ulpělé na těchto stavbách a zařízeních a nakládat s nimi podle zvláštního zákona.

Vlastníci staveb, které nejsou vodními díly, nebo zařízení v korytech vodních toků, popřípadě sousedících s nimi jsou povinni ve veřejném zájmu dbát o jejich statickou bezpečnost a celkovou údržbu, aby neohrožovaly plynulý odtok povrchových vod, a zabezpečit je proti škodám působeným vodou a odchodem ledu.

7. Vodní díla

Vodní díla jsou stavby, které *slouží ke vzdouvání a zadržování vod, umělému usměrňování odtokového režimu povrchových vod, k ochraně a užívání vod, k nakládání s vodami, ochraně před škodlivými účinky vod, k úpravě vodních poměrů nebo k jiným účelům sledovaným tímto zákonem*, a to mimo jiné

- přehrady, hráze, vodní nádrže, jezy a zdrže,
- stavby vodovodních řadů a vodárenských objektů včetně úpraven vody, kanalizačních stok, kanalizačních objektů, čistíren odpadních vod, jakož i stavby k čištění odpadních vod před jejich vypouštěním do kanalizací,
- stavby na ochranu před povodněmi,
- stavby k vodohospodářským melioracím, zavlažování a odvodňování pozemků,
- studny,
- stavby k hrazení bystrin a strží, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

Stavební povolení k vodním dílům

je třeba k *provedení vodních děl, k jejich změnám a změnám jejich užívání*, jakož i k jejich odstranění. Při povolování musí být zohledněna *ochrana vodních a na vodu vázaných ekosystémů*.

Souhlas

vodoprávního úřadu je třeba *ke stavbám, zařízením nebo činnostem, k nimž není třeba povolení podle tohoto zákona, které však mohou ovlivnit vodní poměry, a to*

- ke stavbám a zařízením *na pozemcích, na nichž se nacházejí koryta vodních toků*, nebo na pozemcích s takovými pozemky sousedících, pokud tyto stavby a zařízení ovlivní vodní poměry,
- ke zřizování *dálkových potrubí a stavbám umožňujícím podzemní skladování látek* v zemských dutinách, jakož i ke skladům, skládkám, popřípadě nádržím, pokud provoz uvedených staveb a skládek může významně ohrozit jakost povrchových nebo podzemních vod,
- ke stavbám, k těžbě nerostů nebo k terénním úpravám v záplavových územích
- ke stavbám ve vzdálenosti do 15 m od vzdušné paty ochranné hráze vodního toku,
- ke stavbám v ochranných pásmech vodních zdrojů.

Vyjádření

vodoprávního úřadu je třeba pro záměr *umístit, provést, změnit nebo odstranit stavbu nebo zařízení anebo provádět jiné činnosti*, který může ovlivnit vodní poměry, energetický potenciál, jakost nebo množství povrchových nebo podzemních vod. Vyjádření *není rozhodnutím ve správním řízení* a nenahrazuje povolení nebo souhlas vodoprávního úřadu vydaný podle tohoto zákona.

Ohlášení udržovacích prací a obnovy

Udržovací práce, které by mohly negativně ovlivnit životní prostředí nebo stabilitu vodního díla, je jeho vlastník povinen *ohlásit* vodoprávnímu úřadu. Ohlášení podléhá i obnova vodních děl zničených živelní pohromou nebo havárií

Ochrana vodních děl

Je zakázáno poškozovat vodní díla a jejich funkce, zejména na ochranných hrázích vysazovat dřeviny, jezdit po nich vozidly, pokud se nejedná o údržbu, s výjimkou míst k tomu určených, poškozovat vodočty, vodoměry, cejchy, vodní značky, značky velkých vod a jiná zařízení sloužící k plnění úkolů stanovených tímto zákonem.

Vodoprávní úřad může na návrh vlastníka vodního díla v zájmu jeho ochrany rozhodnutím *stanovit ochranná pásma vodního díla a zakázat* nebo omezit na nich podle povahy vodního díla umístování a provádění některých staveb nebo činností.

8. Protipovodňová opatření

Záplavová území

Záplavová území jsou administrativně určená území, která mohou být při výskytu přirozené povodně zaplavena vodou. Jejich rozsah je povinen stanovit na návrh správce vodního toku vodoprávní úřad.

Aktivní zóna záplavového území

V *současně zastavěných územích obcí*, v *územích určených k zástavbě* podle územně plánovací dokumentace, případně podle potřeby v dalších územích, vymezí vodoprávní úřad na návrh správce vodního toku *aktivní zónu záplavového území* podle nebezpečnosti povodňových průtoků.

V *aktivní zóně* záplavových území se *nesmí umísťovat, povolovat ani provádět stavby s výjimkou vodních děl, jimiž se upravuje vodní tok, převádějí povodňové průtoky, provádějí opatření na ochranu před povodněmi nebo která jinak souvisejí s vodním tokem* nebo jimiž se zlepšují odtokové poměry, staveb pro jímání vod, odvádění odpadních vod a odvádění srážkových vod a dále nezbytných staveb dopravní a technické infrastruktury, zřizování konstrukcí chmelnic.

V aktivní zóně je dále zakázáno např. skladovat odplavitelný materiál, látky a předměty, zřizovat oplocení, živé ploty a jiné podobné překážky, zřizovat tábory, kempy a jiná dočasná ubytovací zařízení.

Mimo aktivní zónu v záplavovém území může vodoprávní úřad stanovit omezující podmínky. Takto postupuje i v případě, není-li aktivní zóna stanovena.

Území určená k rozlivům povodní

Pro účely zmírnění účinků povodní může vodoprávní úřad jako preventivní opatření rozhodnutím vymezit *území určená k rozlivům povodní*. V nich omezí právo užívání pozemků a staveb v tomto území.

9. Údaje zapisované do katastru nemovitostí

Přehrady, hráze, jezy, stavby, které se k plavebním účelům zřizují v korytech vodních toků nebo na jejích březích, stavby k využití vodní energie a stavby odkališť, pokud jsou spojené se zemí pevným základem, se evidují v katastru nemovitostí.

V katastru nemovitostí se vyznačují *ochranná pásma vodních děl* a *ochranná pásma vodních zdrojů* s údaji o způsobu ochrany nemovitostí.